

SIVISTYS- JA KULTTUURILAUTAKUNTA

Sivistys- ja kulttuurilautakunta on kaupungin isoin palvelualue, joka koostuu sivistyspalveluista ja kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluista.

Talousarvio 2024:

Luvut:

VASTUUALUE	TP	Ed TA	TA
Sivistys- ja kulttuurilautakunta	2022	2023	2024
<i>ulkoiset toimintaluvut (sit.)</i>			
TUOSLASKELMA			
TOIMINTATUOTOT			
<i>Myyntituotot</i>	745 355,25	641 420,00	617 403,00
<i>Tuet ja avustukset</i>	642 028,94	731 820,00	448 750,00
<i>Muut toimintatuotot</i>	11 782,02	8 600,00	8 600,00
TOIMINTATUOTOT	1 736 608,71	1 710 240,00	1 342 053,00
TOIMINTAKULUT			
<i>Henkilöstökulut</i>	-10 490 033,72	-11 118 350,00	-11 099 506,41
<i>Palvelujen ostot</i>	-1 459 617,60	-1 542 140,00	-1 503 255,00
<i>Aineet, tarvikkeet ja tavarat</i>	-456 693,18	-563 170,00	-565 120,00
<i>Avustukset</i>	-736 026,95	-664 600,00	-726 570,00
<i>Muut toimintakulut</i>	-178 769,26	-175 380,00	-176 320,00
TOIMINTAKULUT	-13 321 140,71	-14 063 640,00	-14 070 771,41
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-11 584 532,00	-12 353 400,00	-12 728 718,41
<i>Rahoitustuotot ja -kulut</i>	-1 179,56		
VUOSIKATE	-11 585 711,56	-12 353 400,00	-12 728 718,41
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>			
<i>Suunnitelman mukaiset poistot</i>			
<i>Arvonalentumiset</i>			
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>			
*TILIKAUDEN TULOS	-11 585 711,56	-12 353 400,00	-12 728 718,41
Sisäiset toimintatulot/menot	-4 381 534,39	-4 122 810,00	-3 961 000,00

*Vastuualueen tilikauden tulos on valtuuston nähden sitova.

Sivistyspalvelut

Valtuustoon nähden sitova palvelualue

Sivistyspalveluiden palveluryhmä koostuu sivistys- ja kulttuurilautakunnan hallinnosta, varhaiskasvatuksesta, esi- ja perusopetuksesta, lukiokoulutuksesta ja vapaan sivistystyön koulutuksesta (Autere-opisto). Sivistyspalvelut muodostavat yhdessä kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluiden kanssa sivistys- ja kulttuurilautakunnan alaisen toiminnan. Varhaiskasvatus tuottaa varhaiskasvatusikäisten lasten pedagogisesti suunniteltua kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Esi- ja perusopetus vastaavat kau-

pungin esi- ja perusopetuspalveluiden järjestämisestä. Lukiokoulutus vastaa kaupungin lukiokoulutuksen järjestämisestä ja vapaan sivistystyön koulutus tuottaa vapaan sivistystyön koulutusta Autare-opistossa. Tulosityksiköt muodostavat yhdessä kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden kanssa sivistys- ja kulttuuripalveluiden palvelualueen, jonka johtajana toimii sivistysjohtaja. Varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen ja vapaan sivistystyön palveluiden vastuualueen tilivelvollinen on sivistysjohtaja ja lukiopalveluiden vastuualueen tilivelvollinen on lukion rehtori.

Luvut:

VASTUUALUE	TP	Ed TA	TA
Sivistyspalvelut	2022	2023	2024
<i>ulkoiset toimintaluvut (sit.)</i>			
TULOSLASKELMA			
TOIMINTATUOTOT			
<i>Myyntituotot</i>	496 958,98	393 720,00	323 323,00
<i>Tuet ja avustukset</i>	77 495,08	28 290,00	26 000,00
<i>Muut toimintatuotot</i>	1 399,64	600,00	1 532,99
TOIMINTATUOTOT	913 296,20	751 010,00	617 223,00
TOIMINTAKULUT			
<i>Henkilöstökulut</i>	-9 086 608,74	-9 433 160,00	-9 666 706,41
<i>Palvelujen ostot</i>	-1 073 934,59	-1 207 070,00	-1 190 065,00
<i>Aineet, tarvikkeet ja tavarat</i>	-312 225,07	-419 300,00	-426 320,00
<i>Avustukset</i>	-336 330,13	-285 600,00	-348 570,00
<i>Muut toimintakulut</i>	-130 998,18	-127 580,00	-135 530,00
TOIMINTAKULUT	-10 940 096,71	-11 472 710,00	-11 767 191,41
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-10 026 800,51	-10 721 700,00	-11 149 968,41
<i>Rahoitustuotot ja -kulut</i>	-1 141,30		
VUOSIKATE	-10 027 941,81	-10 721 700,00	-11 149 968,41
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>			
<i>Suunnitelman mukaiset poistot</i>			
<i>Arvonalentumiset</i>			
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>			
*TILIKAUDEN TULOS	-10 027 941,81	-10 721 700,00	-11 149 968,41
Sisäiset toimintatulot/menot	-3 417 610,90	-3 189 273,00	-3 150 580,00

*Vastuualueen tilikauden tulos on valtuuston nähden sitova.

Palvelujen järjestäminen

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus tuottaa varhaiskasvatusikäisten lasten pedagogisesti suunniteltua kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Varhaiskasvatusta järjestetään Miinanhelmen päiväkodissa, Vilppulankosken päiväkodissa, Kolhon päiväkodissa, Pohjaslahden ryhmäperhepäivähoidossa ja perhepäivähoidossa (kaksi perhepäivähoitajaa). Varhaiskasvatuspalveluihin kuuluu myös vuoroahoito, jota järjestetään Miinanhelmen päiväkodissa Mäntässä. Esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta järjestetään koulujen yhteydessä yhteistyössä varhaiskasvatuksen kanssa. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja tukee lapsia, henkilökuntaa sekä perheitä konsultoimalla ja osallistumalla varhaiskasvatuksen arjen toimintaan.

Edellä esitettyjen palveluiden lisäksi varhaiskasvatuksen palveluihin kuuluvat kotihoidontuki ja yksityisen hoidon tuki. Kotihoidontukea maksetaan alle kolmivuotiaasta lapsesta, joka ei käytä kunnallista varhaiskasvatuspalvelua. Mänttä-Vilppulan kaupunki ei maksa lakisääteisen kotihoidon tuen lisäksi muuta kuntakohtaista lisäosaa.

Kesällä 2022 aloitettiin varhaiskasvatuksen palveluverkkoselvitys, jonka tarkoituksena on selvittää palveluverkon nykytilanne ja selvittää mahdollisia säästömahdollisuuksia.

Esiopetus

Esiopetus on osa Mänttä-Vilppulan kaupungin järjestämiä koulutuspalveluita. Esiopetus rakentuu valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteiden pohjalle sekä paikallisiin opetussuunnitelmiin. Mänttä-Vilppulassa esiopetusta järjestetään peruskouluissa erillisryhmissä. 1.8.2021 alkaen myös esioppilaiden täydentävä varhaiskasvatus on järjestetty kouluilla. Hallinnollisesti ryhmät kuuluvat Savosenmäen, Vilppulankosken ja Kolhon kouluihin. Kunta on velvollinen järjestämään alueellaan asuville lapsille esiopetusta oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna. Esiopetusta tulee antaa vähintään 700 tuntia vuodessa ja lapsen työpäivään saa kuulua enintään viisi oppituntia. Mikäli lapsi ei osallistu kunnan järjestämään esiopetukseen huoltaja vastaa siitä, että lapsi saa esiopetuksen tavoitteiden mukaista toimintaa. Kaupungilla ei ole velvollisuutta valvoa kotiopetuksessa tapahtuvaa esiopetusta.

Perusopetus

Perusopetus käsittää vuosiluokat 1–9, ja se on tarkoitettu koko ikäluokalle (7–16-vuotiaat). Perusopetuksella on sekä kasvatus- että opetustehtävä. Perusopetus tuottaa kaikille saman jatko opintokelpoisuuden ja se on maksutonta. Opetuksen lisäksi ruokailu, oppikirjat ja muut oppimateriaalit sekä työvälineet ja -aineet ovat maksuttomia. Tietyin edellytyksin oppilaalla on oikeus saada maksuton koulukuljetus.

Oppilaalla on myös oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä oppilashuolto. Vammaisella tai muulla erityistä tukea tarvitsevalla on henkilökohtaisen tarpeensa mukaan oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät apuvälineet ja monipuolista tukea oppimiseensa.

Mänttä-Vilppulan perusopetuksessa toimitaan inklusio –periaatteella. Perusopetuksen prosesseja ja toimintakulttuuria tarkastellaan edelleen ja kehitetään toimivammiksi, koska tuen tarve on muuttunut vaativammaksi ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden määrä opetusryhmissä on kasvanut. Lisäksi Savosenmäen koulussa toimii kaksi vaativan erityisen tuen pienryhmää, joista oppilaita integroidaan mahdollisuuksien mukaan yleisopetukseen.

Koululaisten iltapäivätoimintaa järjestetään kaikilla Mänttä-Vilppulan alakouluilla. Lisäksi Vilppulankosken koululla järjestetään aamupäivätoimintaa. Kunnan järjestämästä vähintään 570 tunnin edellä mainitusta toiminnasta koulun työvuoden aikana saa valtiosuutta, mutta perusopetuslain mukaisen aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen ja hankkiminen ovat kunnan vapaaehtoinen tehtävä.

Kesällä 2022 aloitettiin esi- ja perusopetuksen osalta kouluverkkoselvityksen tekeminen. Kouluverkkoselvitykseen liittyvät päätökset tehdään vuosina 2023-2024.

Lukiokoulutus

Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lukiokoulutus antaa yleiset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä. Mäntän lukion 30 tärkein tehtävä on toimia yleislukiona. Lukion tarjontaa on kehitetty siten, että lukiossa on aloitettu syksyllä 2021 lääketieteellis-luonnontieteellinen linja ensimmäisenä lukiona Suomessa. Lukiossa toimii myös huippu-urheiluakatemia (HUA), ja on mahdollisuus kuvataiteen ja musiikin painotusopintoihin yhteistyössä Autere-opiston ja Merikanto-opiston kanssa. Huippu-urheiluakatemian (HUA) opinnot järjestetään yhteistyössä SASKY koulutuskuntayhtymän Mäntän seudun koulutuskeskuksen kanssa. Lisäksi on sovittu yhteistyöstä lukion ja MSKK:n (Mäntän seudun koulutuskeskuksen) kanssa kaksoistutkinto-opintojen järjestämisestä.

Lukion opiskelijamäärä on noussut vuoden 2022 tammikuun 102 opiskelijasta 150 opiskelijaan elokuuhun 2023 mennessä. Mäntän lukioon on saatu eri maista tulleita Finest Future –opiskelijoita jo kolmena syksynä peräkkäin. Opiskelijamäärän kasvu näkyy lukion valtionosuuksien merkittävänä kasvuna, mutta huomioitavaa on, että kustannukset kasvavat myös lukion opiskelijamäärän kasvassa. Kehitys on kuitenkin kaupungin kannalta kokonaisuutena positiivista taloudellisesti, ja se on myös uuden kuntastrategian mukaista, kun lukiosta tulee entistä kansainvälisempi.

Henkilöstösuunnitelma

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA (henkilötyövuosittain)				
Sivistys- ja kulttuurilautakunta	Tp 2022	TA 2023	TA 2024	MUUTOS
Sivistyspalvelut (sitova 3) Sivistysjohtaja	2,5	2,5	2,5	
Varhaiskasvatus (4) Sivistysjohtaja	61,28	45	44,94	-0,06
Esi- ja perusopetus (4) Sivistysjohtaja	107,6	100,8	105,1	+4,3
Lukiokoulutus (4) Lukion rehtori	10.74	10	9,33	-0,67
Määräaikaiset				
Vapaan sivistystyön koulutus (4) Autere-opiston rehtori	0,5	0,5	1	+0,5
Hanketyöntekijät	1	1	2,84	+1,84
Määräaikaiset				
Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut (sitova 3) Kulttuuripäällikkö	1	0,5	0,5	
Kulttuuri- ja matkailupalvelut (4)	2	2	1,5	-0,5
määräaikaiset	1	1	1	
Kirjastopalvelut (4)	7,87	7,62	6,62	-1.0
määräaikaiset			0,4	+0,4
Nuorisopalvelut (4)	3	3	3	
määräaikaiset	1	1	0,5	-0,5
Liikuntapalvelut (4)	5	5	5	
määräaikaiset				
Lautakunta yhteensä				

Kehittämisen painopisteet

Varhaiskasvatuksen painopisteet:

1. Positiivisen vuorovaikutuksen arviointia suhteessa lapseen, suhteessa huoltajiin ja suhteessa työ-kavereihin jatketaan.
2. Uudeksi arviointikohteeksi asetetaan vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen ja vanhemmuuden vahvuuksien tukeminen.

Esi- ja perusopetuksen ja lukiokoulutuksen painopisteet:

1. Rohkeasti, luovasti ja yhdessä - arki haltuun yleisen tuen keinoin.
Emotionaalisten, sosiaalisten ja käyttäytymisen taitojen tukeminen koulun arjessa.
2. LUMA-taidot
  - Toimipisteiden LUMA-kehittämissyhteisötoiminta jatkuu LUMA-keskuksen kanssa
  - Ekologinen ja taloudellinen ilmasto- ja kestävyyskasvatus ja -opetus
  - Energiatieteiden ja talouden tasapainottamisen yhteys
3. Digitaalisten taitojen kehittäminen
  - TVT-strategian päivittäminen
  - TVT-oppimispolut - Uudet lukutaidot osaksi OPSia
  - Digitaalinen ekosysteemi

Toiminnalliset tavoitteet

Toiminnalliset tavoitteet tukevat strategian toteutumista. Tavoitteen tarkoituksena on pyrkiä ohjaamaan palvelualueen toimintaa kohti haluttua ja näin ollen kehittää heikkouksia ja uhkia.

Strateginen tavoite	Toiminnallinen tavoite suunnitelma-vuonna	Mittari/indikaattorit	Lähtötaso/tavoitetaso/vertailuluku
Taloudellisesti tasa-painoinen seutukau-punki: Tasapainoinen talous kaiken päätöksenteon ja toiminnan taustalla	Kouluverkko selvitys kohta 1: Koskelan puukoulun yhdistäminen Savosenmäen koulun kanssa samaan rakennukseen	Mittarina on Savosenmäen koulun käytävissä olevien toimilokkien määrä.	Toimitiloja lukuvuonna 2023-2024: 3 / lukuvuonna 2024-2025: 2 /
Yhtenäinen ja yhteisöllinen taidekau-punki: Yksi yhtenäinen kaupunki taajamien ja kaupunginosien perustana	Lukio ja yläkoulut yhdistetään hallinnollisesti ja luodaan yhtenäinen toimintakulttuuri.	Mittarina toimii 1) rehtoreiden määrä, 2) mitataan työelämän laadun indeksillä henkilöstökyselyllä vähintään 3 kertaa vuodessa. Osio: yhteenkuuluvuus ja identiteetti.	2 rehtoria ja 3 vararehtoria / 1 rehtori ja 2 apulaisrehtoria / Ei ole toteutettu/toteutetaan (tavoitteena 75 %)/

Yhtenäinen ja yhteisöllinen taidekaupunki:	Huoltajien osallisuuden kokemuksen lisääminen	Mitataan palvelutyytyväisyyskyselyllä osio: vanhemman kokemus, kohtaaminen ja tiedonsaanti varhaiskasvatuksessa: Minulla on mahdollisuus vaikuttaa lapseni ryhmän toimintaan.	3,2/3,5/
---	---	---	----------

Tavoitteet 2024 (tarkempi vapaamuotoinen selvennys tavoitteista)

Mänttä-Vilppulan kaupungissa toteutettu kouluverkkoselvitys on erittäin laaja ja sen vaikutukset ovat myös laajat. Näin ollen on tärkeää tuoda tavoitteissa esille selvityksen osa-alueiden toteutuminen vuosittain. Vuodelle 2024 on selvityksessä hahmoteltu Koskelan puukoulun ja Savosenmäen koulun fyysistä yhdistämistä samaan koulurakennukseen. Strategisessa mielessä tavoite tukee taloudellisuutta, kun käytettävissä olevien kiinteistöjen määrää karsitaan ja hallinnollista toimintaa tehostetaan. Samalla yksikössä on fyysisesti paikalla esihenkilö ja opetushenkilöstön välinen yhteistyö helppoa, kun opetustoiminta keskitetään Savosenmäen kouluun.

Toinen keskeinen tavoite on yläkoulujen ja lukion hallinnollinen yhdistäminen. Tämä tavoite on myös selkeästi strategian mukainen, kun pyritään yhdeksi ja yhtenäiseksi taidekaupungiksi myös yläkoulujen ja lukion osalta.

Kolmantena tavoitteena on huoltajien osallisuuden kokemuksen lisääminen varhaiskasvatuksessa.

Riskien hallinta

Sivistyspalveluissa toiminnallisen riskin muodostaa sekä varhaiskasvatuksen että esi- ja perusopetuksen osalta palveluverkkoselvityksen yksittäisten päätösten toteutuminen ja täytäntöön paneminen. Siirtyessään yksittäiset palveluverkkoon liittyvät ratkaisut pitkittävät palveluiden muokkaamista vastaamaan tulevaa tarvetta.

Taloudellisena riskinä on nostettava esille talouden tasapainotus, joka edellyttää toimenpiteitä varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa. Toimintaympäristön riskeihin liittyy varhaiskasvatuspaikkojen puute. Lainsäädäntö ja pienentyneet hoitomaksut ovat kasvattaneet varhaiskasvatuspaikkojen kysyntää merkittävästi. Palveluiden järjestämisen riskeihin kuuluvat lakisääteisen inklusion toteutumisen haasteet varhaiskasvatuksessa. Mikäli päteviä työntekijöitä ei ole riittävästi riskit siitä, että inklusio ei toteudu, kasvavat merkittävästi. Henkilöstöriskeihin kuuluu henkilöstön saatavuus ja vaihtuvuus, joka hankaloittaa toiminnan kehittämistä ja myös lisää tarvetta varahenkilöiden osaamisen kehittämiseen. Toisena henkilöstöriskinä esille nousee esihenkilöiden työn kuormittavuus, jota entisestään lisää muutosten läpi vieminen.

Sivistys- ja kulttuuripalveluiden sisäisen valvonnan osa-alueet ovat:

- Seuranta (Luottamushenkilöille kuuluva osa sisäistä valvontaa.)
- sisäinen tarkkailu (Jatkuvaa päivittäistä toimintojen, varojen käytön ja muun talouden hoidon valvontaa. Tarkkailu kuuluu esihenkilöille.)
- sisäinen tarkastus (Sisäinen tarkastus suoritetaan toimivan johdon tarkastuksessa tarvittaessa.)

Sivistyspalveluiden riskien arviointi

Vastuualue/ Toimintayksikkö	Tunnistettu riski/ kuvaus riskistä	Toimenpiteet riskin ennakointiseksi ja hallitsemiseksi	Vai- kutus 1 - 3	To- den- näköi- syys 1 - 3	Vastuu- henkilö ja toi- minta- yksikkö	Riskien hallinnan toimenpiteiden seuranta ja raportointi
Sivistyspalvelut						
Toiminnallisten tavoitteiden riskit	Kouluverkkoa ei muuteta	Huolellinen kouluverkon toteutus	3	1	Sivistysjohtaja / esi- ja perusopetus	Sivistys- ja kulttuurilautakunta seuraa
Taloudellisten tavoitteiden riskit	Talouden tasapainotus ei onnistu	Toimintojen tehostaminen	3	1	Sivistysjohtaja ja lukion rehtori / sivistyspalvelut	Sivistys- ja kulttuurilautakunta seuraa
Toiminta-ympäristön ja toiminnan organisoinnin riskit	Varhaiskasvatuspaikat eivät riitä	Varautuminen mahdolliseen lapsimäärän kasvuun	2	2	Sivistysjohtaja / varhaiskasvatus	Sivistys- ja kulttuurilautakunta seuraa/ Varhaiskasvatuspaikkojen määrän seuraaminen
Ulkopuoliset riskit						Sivistys- ja kulttuurilautakunta seuraa
Kyberhyökkäykset tietokoneohjelmiin	Mahdolliset kyberhyökkäykset koulujen, varhaiskasvatuksen ja hallinnon ohjelmiin	Tietoturvariskeihin varautuminen varautumissuunnitelmissa	2	2		
Palveluiden järjestämisen riskit	Lakisääteisen inklusion toteuttaminen varhaiskasvatuksessa	Riittävän pätevä henkilökunta	3	3	Sivistysjohtaja / varhaiskasvatus	Sivistys- ja kulttuurilautakunta seuraa
Henkilöstöriskit	Henkilöstön suuri vaihtuvuus	Työhyvinvoinnista huolehtiminen ja varahenkilöiden osaamisen kehittäminen	1	1	Sivistysjohtaja/ sivistyspalvelut	Sivistys- ja kulttuurilautakunta seuraa
Henkilöstöriskit	Esihenkilöiden työn kuormittavuus ja liiallinen työn määrä	Tehtävänkuvaukset kuntoon	3	3	Sivistysjohtaja / sivistyspalvelut	Sivistys- kulttuurilautakunta seuraa
Muut riskit						
Valmistavan opetuksen järjestämiseen liittyvät tila- ja henkilöstöhaasteet	Valmistavan opetuksen ennakointimattomuus voi aiheuttaa tilojen ja pätevän henkilökunnan riittämättömyyttä	Valmistavan opetuksen nopeisiin muutoksiin varautuminen ja kotouttamisen kehittäminen.	2	2	Sivistysjohtaja / sivistyspalvelut	Sivistys- ja kulttuurilautakunta seuraa

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut muodostavat yhdessä sivistyspalveluiden kanssa sivistys- ja kulttuurilautakunnan alaisen toiminnan.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden vastualueen hallintotyöskentelystä ja tilivelvollisuudesta vastaa kulttuuripäällikkö. Palveluryhmän hallintotyöskentelyn kautta johdetaan vastualueen kokonaistointa ja kehittämistä, taloutta sekä lautakunnan päätöksentekoon tuotavien asioiden valmistelua.

Kulttuuri- ja vapaa-ajan vastualueeseen kuuluvat vastualueen hallinto, kulttuuri- ja matkailupalvelut, kirjastopalvelut, nuorisopalvelut ja liikuntapalvelut. Lisäksi vastualueella toteutetaan kaupungin järjestökoordinaation tehtävää foorumitoiminnan ja osallisuusohjelman tavoitteiden kautta.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden toiminnan yleistavoitteet kunnassa perustuvat lakeihin kuntien kulttuuritoiminnasta ja yleisistä kirjastoista sekä nuorisolakiin ja liikuntalakiin.

Talousarvio 2024:

Talousarvion valmistelussa on huomioitu talouden tasapainottamiselle asetetut tavoitteet ja toiminta henkilöstömenojen osalta. Vastuualueelta on vähennetty 1,1 htv kulttuuri- ja kirjastopalveluiden osalta ja tarkennettu tulo- ja kulurakennetta liikuntapalveluissa. Tilojen käyttömaksut liikuntapalveluissa on suunniteltu pidettäväksi edellisen vuoden tasossa huomioiden tilojen käyttöasteen palautuminen pandemiaa edeltävälle tasolle. Nuorisopalveluiden palvelutaso on pidetty edellisen vuoden tasolla huomioiden kaupungin erityistehtävä lasten- ja nuorten hyvinvoinnin ylläpitäjänä yhteistyössä koulujen ja muiden viranomaistahojen kanssa.

Vastuualueella on käytössä useita kaupungin sisäiseen laskutukseen liittyviä kiinteistöjä (erit. uimahalli, urheiluhalli, kirjastot, nuorisotilat). Mäntän Jääareenaa (konserniyhtiö) tuetaan erikseen 280.000 euron vuosittaisella avustuksella.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden vastualueen vuosikate (ulkoisilla menoilla) on -1.382.920 euroa vuodelle 2024.

Luvut:

VASTUUALUE	TP	Ed TA	TA
<i>Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut</i>	2022	2023	2024
<i>ulkoiset toimintaluvut (sit.)</i>			
TULOSLASKELMA			
TOIMINTATUOTOT			
<i>Myyntituotot</i>	248 396,27	247 700,00	294 080,00
<i>Tuet ja avustukset</i>	37 521,63	43 260,00	30 720,00
<i>Muut toimintatuotot</i>	10 382,38	8000,00	8000,00
TOIMINTATUOTOT	296 300,28	298 960,00	332 800,00
TOIMINTAKULUT			
<i>Henkilöstökulut</i>	-857 266,69	-928 930,00	-931 140,00
<i>Palvelujen ostot</i>	-267 709,37	-236 470,00	-247 790,00
<i>Aineet, tarvikkeet ja tavarat</i>	-129 226,04	-120 770,00	-122 650,00
<i>Avustukset</i>	-399 696,82	-379 000,00	-378 000,00
<i>Muut toimintakulut</i>	-44 855,98	-41 800,00	-36 140,00
TOIMINTAKULUT	-1 698 754,90	-1 706 970,00	-1 715 720,00
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-1 402 454,62	-1 408 010,00	-1 382 920,00
<i>Rahoitustuotot ja -kulut</i>	-8,47		
VUOSIKATE	-1 402 463,09	-1 408 010,00	-1 382 920,00
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>			
<i>Suunnitelman mukaiset poistot</i>			
<i>Arvonalentumiset</i>			
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>			
*TILIKAUDEN TULOS	-1 402 463,09	-1 408 010,00	-1 382 920,00
Sisäiset toimintatulot/menot	-960 715,90	-930 447,00	-805 060,00

*Vastualueen tilikauden tulos on valtuuston nähden sitova.

Palvelujen järjestäminen

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden hallinto

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden hallintotyöskentelyn kautta johdetaan vastualueen toimintaa, kehittämistä, hankerahoituksia ja taloutta sekä lautakunnan päätöksentekoon tuotavien asioiden valmistelua.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut –vastuualueesta vastaa kulttuuripäällikkö.

Henkilöstö: 0,5 htv: kulttuuripäällikkö.

Kulttuuri- ja matkailupalvelut

Kulttuuri- ja matkailupalvelut tukee ja kehittää alueen kulttuuritoimintaa ja matkailun kehittämistä sekä koordinoi järjestöyhteistyötä. Samalla tarjotaan kuntalaisille monipuolisia mahdollisuuksia kulttuuriharrastuksiin ja oman hyvinvoinnin edistämiseen. Kunnan kulttuuritoiminnan monipuolinen ylläpito, edistäminen ja eri toimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö perustuu lakiin kuntien kulttuuritoiminnasta. Kulttuurin merkittävyys ja sidosryhmäyhteistyö painottuu myös kuntastrategiassa, kulttuuriohjelmassa ja matkailuohjelmassa.

Kulttuuria kehitetään yhdessä paikallisten taiteilijoiden ja kulttuuritoimijoiden kanssa. Kaupunki tukee merkittäviä tapahtumia erillisten sopimusten kautta, kuten Mäntän kuvataideviikkoja, Mäntän Musiikkijuhlia, Kevyttä Klassista -tapahtumaa ja Mänttä-Vilppulan kotiseutumuseotoimintaa. Myös teatteri- ja kuorotoimintaa, taidenäyttelyitä sekä kaupungin eri taajamissa toteutettavia tapahtumia avustetaan vuosittain haettavien kulttuuriavustusten kautta.

Taidekaupunki on aktiivisesti mukana koko maakunnan kattavassa Operaatio Pirkanmaa 2022-2024 -kulttuuriohjelmassa. Sen tavoitteena on nostaa kuntien kulttuurituotanto-osaamista, kuntien välistä yhteistyötä ja kansainvälistymisen kehittämistä. Mänttä-Vilppulan toteutusosuus maakunnallisessa ohjelmassa toteutetaan erillisellä hankkeella, jonka osarahoittajana on Serlachius-museot.

Kulttuurihyvinvoinnin ja erillisten tapahtumien sekä näyttelyiden toteutumista edistetään erillisten hankerahoitusten ja rahoituskumppanuuksien kautta.

Kulttuuri ja taide edistävät kaupungin tunnettuuden ja hyvinvoinnin lisäksi paikkakunnan elinvoimaisuutta sekä matkailutuloa yrityksille ja tapahtumatoimijoille. Kaupungin elinvoimaisuutta, näkyvyyttä ja kiinnostavuutta asuinkohteena tuodaan esille matkailukehittämisen ja kaupunkimarkkinoinnin kautta ylläpitämällä taidekaupunki-brändiä, verkkosivupalveluita ja osallistumalla messu- ja markkinointitapahtumiin. Matkailuyhteistyötä ja -näkyvyyttä toteutetaan lisäksi Visit Tampereen ja Suomen Matkailuorganisaatioiden yhdistyksen (Suoma) kumppanuuksilla sekä lähikuntien (Juupajoki, Keuruu, Mänttä-Vilppula, Ruovesi, Virrat) yhteisesti rahoittamalla matkailuverkostohankkeella (Matkalla Metsän Sydämessä).

Kulttuuri- ja matkailupalvelut toimii yhdistävänä tekijänä kolmannen sektorin, yrittäjien ja eri hallinnon alojen kesken. Paikkakunnan toimijoiden välistä yhteistyötä ja palveluiden kehittämistä sekä niiden toteuttamista edistetään 4 kertaa vuodessa järjestettävissä järjestö- ja toimijafoorumeissa sekä kohdennetuissa toimialan työryhmätapaamisissa.

Kulttuuri- ja matkailupalveluiden vastuuhenkilönä toimii kulttuuripäällikkö.

Henkilöstö 2,5 htv: kulttuuripäällikkö 0,5 htv, matkailukoordinaattori 1 htv, kulttuurihankkeen tuottaja 1 htv.

Kirjastopalvelut

Kirjastolaki määrittelee kirjastoille laajan tehtäväkentän sivistyksen- ja kulttuurin peruspalveluina. Tehtävinä on mm. ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa aineistokokoelmaa, tarjota tietopalvelua, edistää lukemista ja kirjallisuutta, tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen ja kansalaistoimintaan sekä lisätä aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta. Kirjastot ovat taidekaupungin käytetyimpiä monipuolisia kulttuurikeskuksia, jotka lisäävät kansalaisten hyvinvointia, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Mänttä-Vilppulan kaupunginkirjaston toimipisteitä ovat Mäntän, Vilppulan ja Kolhon kirjastot. Kirjastolla on vaihtuvia siirtokokoelmia terveyskeskuksen vuodeosastolla sekä vanhusten palvelutaloissa. Lisäksi on muutamia kotipalveluasiakkaita.

Kirjaston ja koulujen yhteistyösopimus on kirjattu opetussuunnitelmiin. Kirjasto tekee paljon yhteistyötä myös päiväkotien, kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntapalveluiden, Autere- ja Merikanto-opistojen sekä monien yhdistysten ja toimijoiden kanssa.

Mänttä-Vilppulan kaupunginkirjasto kuuluu Piki-kimppaan, jossa ovat mukana Pirkanmaan kunnalliset kirjastot. Kirjastoilla on yhteinen asiakas- ja aineistotietokanta sekä Piki-verkkokirjasto.

Piki-kirjastot ovat tähän saakka hankkineet e-aineistot yhdessä. Suomen kuntien yhteinen e-kirjasto avataan vuoden 2024 alussa ja jatkossa suurin osa e-aineistosta saadaan tätä kautta. E-kirjaston valikoimissa on e-kirjoja, e-äänikirjoja ja osa e-lehtien näköisversioista. Kuntia veloitetaan 0,70 € asukas, joten Mänttä-Vilppulan kirjastojen nykyiset e-aineistokulut tulevat kaksinkertaistumaan.

Talouden tasapainottamisohjelmaan liittyvässä kirjastoverkkoselvityksessä (valmistelussa syksyllä 2023) linjataan kirjastoihin kohdistuvia toimenpiteitä tuleville vuosille.

Kirjastopalveluiden vastuuhenkilönä toimii kirjastopalvelupäällikkö.

Henkilöstö 7,02 htv: kirjastopalvelupäällikkö 1 htv ja kirjastohenkilöstö 6,02 htv.

Nuorisopalvelut

Nuorisotyö kuuluu kunnan lakisääteisiin tehtäviin. Nuorisolaissa säädetään, että kunnan tulee luoda edellytyksiä nuorisotyölle ja nuorten omaehtoiselle toiminnalle järjestämällä palveluita ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa. Mänttä-Vilppulan kaupungin hyvinvointisuunnitelman sekä Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman kautta ohjataan ja kehitetään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointityötä kunnassa.

Nuorisopalveluiden toiminnassa keskitytään Mänttä-Vilppulassa ohjattuun kerhotoimintaan sekä jokaiselle nuorelle tarjottavaan turvalliseen avoimeen toimintaan nuorisotiloissa. Nuorten kohtaamispaikkoina toimivat Mäntän, Vilppulan ja Kolhon nuorisotilat. Kokonaiskävijämäärän tavoitteena on 8500 käyntikertaan vuodessa.

Mäntän nuorisotila (Kirkkis) mahdollistaa peruskorjattuna monitoimitilana tiiviin yhteistyön eri järjestötoimijoiden kanssa sekä eri tapahtumien toteuttamisen. Vilppulan nuorisotilan (Palis) erilliset soitotilat mahdollistavat bändiharrastustoimintaan kiinnittymisen ja tiloissa toimii myös pyöräpajakerho. Kolhon nuorisotilat toimivat kaksi kertaa viikossa kiinnittäen alueen nuoret yhteisölliseen toimintaan lähellä koulua ja kyläkeskusta.

Nuorisotiloissa järjestetään yhdessä nuorten ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa myös kohdennettuja tapahtumia kuten roolipeli- ja musiikkitilaisuuksia. Nuorisotilat toimivat myös työllisyyspalveluiden nuorten aikuisten starttiryhmiä palveluohjauksen toteuttamispaikkana.

Nuorisopalvelut tekevät aktiivista poikkihallinnollista yhteistyötä erityisesti koulujen, työllisyyspalveluiden ja hyvinvointialueen sosiaalipalveluiden kanssa. Suunnitelmana on hakea jatkoa AVI:n tuemalle nuoriso-ohjaus kouluissa -hankkeelle. Lisäksi koulujen kanssa toteutetaan yhteistyötä luokkien ryhmätyksissä ja eri teemapäivien järjestelyissä.

Nuorisovaltuuston (nuva) toimintaa aktivoidaan ottamalla nuorisovaltuusto mukaan erilaisten poikkihallinnollisten ja kolmannen sektorin kanssa järjestettävien tapahtumien ja toiminnan suunnitteluun. Nuorisovaltuuston nimetyt edustajat ovat mukana kaupungin palvelualueiden lautakuntien kokouksissa ja hyvinvointialueen nuorisotyössä. Nuorisopalvelut ja nuorisovaltuusto järjestävät yhdessä vuosittaisen lasten ja nuorten foorumin.

Nuorisopalveluiden vastuuhenkilönä toimii nuorisosihteeri.

Henkilöstö 3,5 htv: nuorisosihteeri 1 htv, nuoriso-ohjaajat 2 htv, ma. koulujen nuoriso-ohjaaja 0,5 htv.

Liikuntapalvelut

Liikuntapalveluiden tehtävänä on organisoida ja kehittää liikuntapaikkojen käyttöä sekä tuottaa niissä toimivia liikuntapalveluita sekä -tapahtumia. Tavoitteena on terveyttä edistävä, omaehtoinen liikunta sekä asukkaiden hyvinvoinnin lisääminen. Liikuntapalveluiden tuottamiseen tarvitaan suunnitelmallisten toimenpiteiden lisäksi aktiivista yhteistyötä alueen yksityisten toimijoiden, yhdistysten ja seurojen kanssa. Liikuntapalveluiden toteuttamisessa ja suunnittelussa huomioidaan erityisryhmien liikunnalliset tarpeet ja esteettömyyden toteutuminen.

Liikuntapalveluiden toteuttamisen keskiössä ovat suorituspaikat, joita ylläpidetään kaupungin infra-palveluiden kautta koko kaupungin alueella (Urheilukeskus, Parkkivuori, Mäntänvuori, kylien toimintapaikat Kolhossa ja Pohjaslahdella, korttelikentät, ulkoilualueet ja -reitit). Liikuntapalvelut suunnittelee ja organisoii toiminnan eri kohteissa ja samalla kehittää koko kaupungin liikuntaa eri toimijoiden kanssa.

Liikuntapaikkojen uusien lajien kautta, perinteisten lajien lisäksi, tavoitellaan paikkakunnalle uusia harrastajia ja vierailijoita. Näitä uusia lajikohteita ovat erityisesti ArtPark (skeitti- ja pumptrack), Slede (lumiskeittiparkki) ja täysimittainen frisbeegolf-rata.

Uimahallilla toimintaa kehitetään kampanjoilla, tapahtumilla ja kuntoneuvontaa antamalla. Uimataidon edistämiseksi tehdään yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja koulujen kanssa. Vauva- ja perheutintia kehitetään yhteistyössä palveluntarjoajien kanssa. Uimahallin vuoden 2024 kävijämäärätavoitteena on 38 000 käyntikertaa, jota edistetään aktiivisella tiedottamisella ja kampanjoilla. Lisäksi kuntoneuvonnan osana toteutetaan myös tapahtumallista liikkumisen ohjausta puistojumpissa ja toimintakyvyn mittaus -tilaisuuksissa.

Jäähalli tarjoaa kaupunkilaisille tilat monipuolisia jäälliikuntapalveluita varten. Jäähalli mahdollistaa lisäksi myös muiden tapahtumien järjestämisen (esim. konsertit, messut ja ulkoilmanäytökset kuten drive in -elokuvat). Jäähallin toiminnan kehittämistä toteutetaan yhteistyössä hallia hallinnoivan ja kaupunkikonserniin kuuluvan Mäntän Jääareena Oy:n kanssa. Kaupunki tukee halliyhtiön kokonaisu-toimintaa vuosittaisella liikuntapalveluiden avustuksella.

Liikuntapalvelut toimii yhdistävänä tekijänä kolmannen sektorin ja eri hallinnon alojen kesken. Liikkumisen ja liikunnan edistäminen lisää asukasviihtyvyyttä, kuntalaisten elämänlaatua ja yhdistysten toimintaedellytyksiä. Toimijoiden välistä yhteistyötä ja palveluiden kehittämistä sekä niiden toteuttamista edistetään 3 kertaa vuodessa tapahtuvissa kokoontumisissa ja seurafoorumissa.

Liikunta on myös nähtävä vahvana matkailu- ja vetovoimatekijänä, sillä paikkakunnalle suuntautuu merkittävästi peli- ja kilpailumatkailua.

Liikuntapalveluiden vastuuhenkilönä toimii liikuntapalvelupäällikkö.

Henkilöstö 5 htv: liikuntapalvelupäällikkö 1 htv, uinninvalvojat/liikunnanohjaajat 3 htv, laitoshenkilö 1 htv.

Kehittämisen painopisteet

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden painopisteet:

1. Digitaalisten asiakaspalveluiden tehostaminen
  - tilojen varaus, vuokraus ja verkkokaupparatkaisuiden toteuttaminen (erit. liikuntapalvelut)
  - kaupungin taidekokoelmatietojen muuntaminen sähköiseksi palveluksi
  - sidosryhmä- ja markkinointiviestinnän tehostaminen sähköisellä uutiskirjepalvelulla
  - matkailun yhteismarkkinoinnin toteuttaminen toimijoiden/yritysten kanssa
  - valtakunnallisen e-kirjaston käyttöönotto
2. Asukashyvinvoinnin edistämien
  - kulttuurihyvinvoinnin edistäminen kulttuurikasvatusohjelman toteutuksella sekä kulttuuriluotsi ja lähetetoimintaa kehittämällä
  - liikuntaneuvonnan edistäminen järjestämällä kohdennettuja ryhmäohjauksia
  - yhteisöllisten tapahtumien mahdollistaminen osana kirjasto- ja nuorisopalveluita
3. Palveluiden asiakasmäärät ja vaikuttavuuden arviointi vuositasolla
  - kulttuuri- ja matkailutapahtumien kävijämäärät
  - kirjaston lainamäärät
  - nuorisotilojen käyntikerrat
  - uimahallin kävijämäärät

Toiminnalliset tavoitteet

Toiminnalliset tavoitteet tukevat strategian toteutumista. Tavoitteen tarkoituksena on pyrkiä ohjaamaan palvelualueen toimintaa kohti haluttua ja näin ollen kehittää heikkouksia ja uhkia.

Strateginen tavoite	Toiminnallinen tavoite suunnitelma-vuonna	Mittari/indikaattorit	Lähtötaso/tavoitetaso/vertailuluku
Taloudellisesti tasapainoinen seutukaupunki: Tasapainoinen talous kaiken päätöksenteon ja toiminnan taustalla	Digitaalisten asiakaspalveluiden tehostaminen	Uuden tiloja koskevan varaus, vuokraus ja verkkokauppa-ratkaisun toteutus liikuntapalveluissa. Taidekokoelmatiedot uudistetuksi sähköiseksi palveluksi Sidosryhmä- ja markkinointi-viestinnän uutiskirjeiden määrä kulttuuri- ja matkailu-palveluissa. Valtakunnallisen e-kirjaston käyttöönotto.	Ei ole toteutettu / toteutetaan / __ Ei ole toteutettu / toteutetaan / __ 4 / 8 / __ Ei ole toteutettu / toteutetaan / __

<p>Yhtenäinen ja yhteisöllinen taidekaupunki:</p> <p>Yksi yhtenäinen kaupunki taajamien ja kaupunginosien perustana</p>	<p>Asukashyvinvoinnin edistämien</p>	<p>Kulttuurihyvinvoinnin ja liikunnan luotsi- ja lähetetoimintamallien toteutus/käyttöönotto.</p> <p>Liikuntaneuvonnan kohdennettujen ryhmäohjausten määrä (muut kuin uimahalliin liittyvä ohjaustoiminta)</p> <p>Nuorisopalveluiden yhteistyötahtumat koulujen kanssa.</p> <p>Kirjastojen tapahtumien määrät</p>	<p>1 / 3 / __</p> <p>2 / 10 / __</p> <p>4 / 6 / __</p> <p>62 / 50 / __</p>
<p>Yhtenäinen ja yhteisöllinen taidekaupunki:</p> <p>Yksi yhtenäinen kaupunki taajamien ja kaupunginosien perustana</p>	<p>Palveluiden asiakasmäärät ja vaikuttavuuden arviointi</p>	<p>Mittarina toimii vuositasolla (vrt. vuoteen 2022)</p> <p>1) kulttuuri- ja matkailutapahtumien kävijämäärät</p> <p>2) kirjaston lainamäärät</p> <p>3) nuorisotilojen kävijämäärät</p> <p>4) uimahallin kävijämäärät</p>	<p>90.000 / 100.000 / __</p> <p>138.900 / 135.000 / __</p> <p>8.900 / 8.500 / __</p> <p>28.000 / 35.000 / __</p>

Tavoitteet 2024 (tarkempi vapaamuotoinen selvennys tavoitteista)

Eryteisesti liikuntatiloja koskevan uuden varaus, vuokraus ja verkkokaupparatkaisun toteutus tulee tehdä tiiviissä yhteistyössä taloushallinnon kanssa. Tavoitteena on saada kustannussäästöjä palveluprosessia lyhentämällä ja ohjaamalla asiakas suoriin verkkomaksusuorituksiin perinteisen laskutuksen sijaan. Sama palvelutoimintamalli voidaan laajentaa esim. kulttuuripalveluiden ja kansalaisopistotoiminnan käyttöön.

Asukashyvinvoinnin edistäminen on keskeinen sekä kunnan että hyvinvointialueen yhteistavoite. Kulttuurihyvinvoinnin ja liikuntahyvinvoinnin uusien mallien toteuttamiseen ja lisäämiseen on tällä hetkellä vähän resursseja, mutta niitä pyritään edistämään käyttötaloutta kohdentamalla ja etsimällä aktiivisesti tukirahoituksia niiden toteuttamiseen. Tavoitteena myös ylläpitää aktiivista yhteistyötahtumien toteuttamista nuorisopalveluissa ja kirjastoilla.

Vuosittaisten asiakas- ja palvelusmäärien mittaus koko vastualueella on tiedolla johtamista, jonka kautta saadaan selville tuettujen palveluiden vaikuttavuus ja kustannustaso asukasta kohden.

Kirjaston palvelumääriin tulee vaikuttamaan kirjastoverkkoselvityksen kautta asetetut toimenpiteet.

Riskien hallinta

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluissa toiminnallisen riskin muodostaa väestömäärän väheneminen, joka pidemmällä aikavälillä vaikuttaa väistämättä palveluverkkoon ja palveluiden aukioloaikoihin sekä laajuuteen ja saavutettavuuteen.

Taloudellisena riskinä on keskeisesti talouden tasapainotus, joka edellyttää jatkossa entistä enemmän tukeutumista julkisrahoitteisten hankkeiden toteuttamiseen.

Henkilöstöriskeihin kuuluu henkilöstön vähennetty määrä, joka hankaloittaa toiminnan kehittämistä ja lisää merkittävästi yksiköiden esihenkilöiden ja työntekijöiden työn kuormittavuutta. Ryhmäpalvelutoiminnassa kuten nuorisopalvelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota ohjaustoiminnan turvalliseen toteuttamiseen ja häiriötilojen ennakointiin.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluissa sisäisen valvonnan osa-alueet ovat:

- seuranta (luottamushenkilöille kuuluva osa sisäistä valvontaa)
- sisäinen tarkkailu (jatkuva päivittäistä toimintojen, varojen käytön ja muun talouden hoidon valvontaa (esihenkilöille kuuluva)
- sisäinen tarkastus (suoritetaan tarvittaessa palvelualue- ja/tai vastualuejohdon tarkastuksessa)

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden riskien arviointi

Vastuu-alue / Toiminta-yksikkö	Tunnistettu riski/ kuvaus riskistä	Toimenpiteet riskin ennakointiseksi ja hallitsemiseksi	Vaikutus 1 - 3	Todennäköisyys 1 - 3	Vastuuhenkilö ja toimintayksikkö	Riskien hallinnan toimenpiteiden seuranta ja raportointi
Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut						
Toiminnallisten tavoitteiden riskit	Tilojen käyttäjämäärien väheneminen pitkällä aikavälillä (asukasmäärän väheneminen).	Palveluiden sopeuttaminen ja ennakointi talousarviovalmistelun yhteydessä	2	3	Sivistysjohtaja Kulttuuripäällikkö Yksiköiden viranhaltijat	Toiminnallisten tavoitteiden mittareiden seuranta ja raportointi lautakunnassa.
Taloudellisten tavoitteiden riskit	Energiahintojen ja yleisten kustannusten nousun vaikutukset käyttötaloudessa ja sisäisissä kustannuksissa.	Ennakoivat kululaskelmat yhteistyössä tilapalveluiden ja jäähalliyhtiön kanssa.	2	1	Sivistysjohtaja Kulttuuripäällikkö Tilapalvelupäällikkö Jäähalliyhtiön tj	Tilapalveluiden kiinteistökohtaiset kululaskelmat ja läpikäynti vastuualueittain. Seuranta lautakunnassa.
Hanke-rahoitusriskit	Tuettujen hankkeiden määrärahojen väheneminen tai hankkeiden toteutumatto-muus.	Avustusten hakujen aktiivinen seuranta. Riittävän resurssin sitominen hankehakujen toteuttamiseen. Vaihtoehtoisten rahoitusten haku. Hankehallinnoinnin osaamisen lisääminen	2	1	Kulttuuripäällikkö Yksiköiden viranhaltijat	Hankkeiden toteutuksen seuranta ohjausryhmissä sekä taloushallinnon ja palveluryhmän esihenkilön kanssa. Hankkeiden toteutumisen raportointi lautakunnassa.

Toiminta-ym- päristön ja toiminnan or- ganisoinnin riskit	Kiinteistöjen kunto ja korjausvelka, puutteelliset kalus- teet ja tarvikkeet	Tilapalveluiden kiin- teistöselvitys ja pal- veluryhmittäiset tar- veselvitykset / suun- nittelu-tapaamiset.	2	2	Kaupunkikehitys-joh- taja Sivistysjohtaja Kulttuuripäällikkö Tilapalvelupäällikkö	Kiinteistö-selvityk- sen ja tarvittavien investointien suun- nittelu palveluryh- mittäin. Toimenpitei- den raportointi lau- takunnat.
Ulkopuoliset riskit	Ilkivalta	Kameravalvonnan riittävyys ja toiminta Kasvatus- koulutus- toimenpiteet (esim. koulupoliisi, nuoriso- palvelut, paikallis- lehti).	1	2	Kulttuuripäällikkö Yksiköiden viranhalti- jat. Tilapalvelupäällikkö Kouluyhteistyö rehto- rien kanssa.	Ilkivalta toimenpitei- den yhteinen kirjaa- mistapa ja määrien seuranta tilapalve- luiden kanssa. Ra- portointi lautakun- nissa.
Palveluiden järjestämi- sen riskit	Osaavan työvoi- man saatavuus	Rekrytointien ja haastattelujen onnis- tuminen. Haut hyvin esille riit- tävän hakijamäärän saamiseksi. Palaut- teiden huomioiminen.	1	1	Kulttuuripäällikkö Yksiköiden viranhalti- jat.	Vaihtuvuuden seur- anta vastuualueit- tain. Raportointi henkilöstö-hallin- toon.
Henkilöstö- riskit	Henkilöstön jaksa- minen ja riittävyys	Kiinnitettävä tarkem- min huomiota yhdis- telmätehtävien mää- rään henkilötasolla. Työtehtävien tasa- puolinen jakaminen tarkemmin osaamis- kapasiteetin ja tar- kennetun tehtäväku- vauksen kautta. Varattava henkilös- tömenoja enna- koivasti myös sijais- taviin kuluihin.	2	2	Sivistysjohtaja Kulttu- uripäällikkö Yksiköiden viranhalti- jat.	Tehtävänkuvien tar- kennukset. Varhai- sen tuen mallin aktii- vinen käyttö. Työterveys-neuvot- telut. Sairauspoissa- olojen seuranta. Seuranta ja rapor- tointi henkilöstöhal- linnon kanssa.
Henkilöstö- uhat	Asiakkaiden epä- asiallinen käytös ja maalittaminen so- messa. Väkivallan uhka palvelu-kohtaami- sissa (esim. kir- jasto, nuorisotilat, uimahalli)	Turvallisuus- ja vies- tintä- suunnitelmat ajan tasalla. Kriisitilanteiden kou- lutus esihenkilön ja turvapalveluiden kanssa.	1	2	Kulttuuripäällikkö Yksiköiden viranhalti- jat.	Turvallisuus-suunni- telmien toteutumi- sen seuranta. Raportointi TA:n ris- kienseurannan yh- teydessä.
Muu tunnis- tettu riski	Jäähalliyhtiön ta- loudellinen kanto- kyky	Avustuksen suhteut- taminen palveluta- soon.	2	2	Sivistysjohtaja Kulttu- uripäällikkö Liikuntapalvelu-pääl- liikkö Jäähalliyhtiön tj / halli- tuksen edustaja	Seuranta ja ennak- kotiedot palveluryh- mälle ja taloushallin- toon. KH:n konserni-oh- jauksen kautta ra- portointi.